

משך שבוע וחצי, לא העלתה חקירת השתי-וערב שום דבר חדש, חוץ מאשר את

אייכמן השני

זהו אייכמן המסוגל לעמוד במשך שש וחצי שעות ביום, יום אחרי יום, באחד המיבחנים הקשים ביותר בעולם: החקירה הצולבת. זהו אייכמן המסוגל להחזיק מעמד בלחץ זה, ללא עזרה כלשהי, מבלי להתבלבל, מבלי לאבד את עשתונותו, מבלי להישבר, מול מטר השאלות המעובדות עליידי ארבעה יריבים ליד שולחן התיבה עמוס המיסמכים. הקהל הישראלי כבר חזה בעדים שנשברו בחקירות שתיווערב. הוא ראה את יחזקאל סהר מגמגם, משקר וסותר את עצמו, עד שלא נשאר מנוס אלא להרשיעו בעדות-שקר. הוא ראה את הדי"ר ישראל קאסטנר, אדם חריף ובעל בטחון עצמי עילאי, נשבר אחרי כמה ימי חקירה. והרי שני אלה אף לא היו נאשמים, אלא רק עדים, ושניהם ידעו כי מאחוריהם עומד הכוח המקובץ של השלטון.

ואילו אייכמן נחקר במדינה זרה, בפני קהל עויין, המשמיע מדי פעם קריאות זעם ושנאה, כשפניו מול המדת. הוא לא היה יכול לסמוך על כוחה של האמת, אלא רק על קונסטרוקציה מחוכמת, שהיתה צריכה לעמוד מול ים של מיסמכים, מול ערימה של עדויות, יאף מול הודעותיו הקודמות שלו עצמו.

ובכל זאת עמד. אם נאלץ להודות במשהו, הוסיף מיד "אבל", "ואולם", "לעומת זאת", "ועל כל פנים". אם נפל בסיבוב אחד, קפץ מיד על רגליו וניצח בסיבוב הבא. ולרגעים אף התעלה מעל לאישיותו העלובה של עצמו, והגיע לרמה של פתוחות אמיתית.

ברגעים כאלה, נפתרה לפתע אחת התעלומות הגדולות האופפות אדם זה: כיצד יכול היה פקיד קטן למלא תפקיד כה מרכזי ברצח שישה מיליון בני-אדם. כי ברגעים כאלה נתגלה המיוחד שבאיש אייכמן. נתגלה הכוח הגנוז שבו, שסיגל איש קטן להפוך לדמות היסטורית. נתגלו משאבים גנוזים של כוח-רצון וכוח-אילתור, שאיפשרו פעם לאדם צר אופק וחסר-השכלה זה לעשות מעשים שזכרם לא יימתח לעולם.

גילוייו של אייכמן שני זה היה, אולי, ההישג היחיד של שבוע וחצי של ימי חקירת השתי-וערב. לא זה ההישג שהתביעה ייחלה לו.

★ ★ ★

הפטיש והאיזומה

ש שתי שיטות של חקרה צולבת מוצלחת. האחת היא שיטת הפטיש, השנייה — שיטת איזומל-המנתח.

האחת מבקשת להלום בנאשם, להטיל עליו אימה, לשבור אותו במכה גדולה אחת. השנייה היא עדינה. היא מבקשת לרכוש את אימון הנחקר, לשכנעו, להוציא ממנו בטובות את ההודאה המבוקשת, דורשת הבנה פסיכולוגית של האיש ושליטה מוחלטת בחומר.

הראשונה היא שיטת הקולנוע, שיטתו של פרי מאסון בספרים הבלשיים הידועים. השנייה היא השיטה שהופעלה עליידי גדולי הפרקליטים בעולם האנגלו-סאכסי.

גדעון האוזנר ניסה את מזלו בשיטה הראשונה. מן הרגע הראשון פגע בנאשם, העליב אותו, שפץ עליו הערות של בוז וניסה להפחידו. אולם חסרו לו כל התכונות כדי להצליח בדרך זו. אין להאוזנר אישיות אדירה ואימתנית, המסוגלת לפרוק את היריב מנשקו. לא מבחינת ההופעה הגופנית, לא מבחינת הקול ולא מבחינת כוח-האופי, היה האוזנר מסוגל למהוץ את היריב.

על כן לא שבר האוזנר את אייכמן, עורר רק את התנגדותו הסוטאלית ודירבן אותו למאמץ עליון. "אם יש בכלל מישהו המסוגל לעורר רחמים על רוצח-המונים כמו אייכמן", רשם לפניו כתב זר, "הרי זה האוזנר". כי גם האדם השפל ביותר אסוף אחריה של רצינות, כאשר הוא עומד מול פני המוחת. לפגוע בו בחיצים של לעג זול — הרי זו שיטה המעוררת תחושה של אי-נעימות.

רוב הכתבים האמינו כי האוזנר "משחק בשביל היציע" — היינו משתדל למצוא חן בעיני ההמון ביציע ובעיני צופי הטלביזיה, ואומנם, ההמון הריע מדי פעם, אך תרועה זו רק הגבירה את סבלם של השופטים: הם משקיפים הרציניים. היא הזכירה איכשהו, קהל רומאי צמא-דם בקירקס. היא יצרה בי אולם אחירה שאינה הולמת את השעה היסטורית, כאשר עם ישראל, באמצעות מש-פטו הממלכתי אפוף-ההוד, דן את האיש שהשתתף ברצח המיליונים.

השופט לגדוי נזף בקהל בתקיפות גוברת והולכת. לבסוף השמיע את הפסוק הקיצוני ביותר עד כה: "לא! לא! לא כן אני מנהל את המשפט הזה!" לפחות פעם אחת הגיע עד לסף מתן פקודה לגרש את הקהל מן האולם.

יתכן כי האוזנר לא התכוון לעשות רושם זול והמוני זה. אמר אחד ממיודעיו: "ביי סודו, הוא אדם רך מאוד. אין זה טבעי לגביו להיות גס ותוקפני. הוא נאלץ להכיר ריח את עצמו להיות כך, ועל כן הוא גס ותוקפני שבעתיים."

כך התפתחו דו-שיחים, שלא העלו את רמת המשפט. פעם, כשנתן אייכמן תשובה שנועדה להקדים תרופה למכה, לענות על שאלה שטרם נשאל, התפתח דו-שיח הבא: האוזנר (ברונז): "תקפוץ מתי שיגיע זמנך לקפוץ!"

לגדוי (תוך הרמת גבות-עיניו): "מה כוונת המלים, תקפוץ כאשר יגיע זמנך לקפוץ?"

האוזנר: "הוא לא מדבר על הדברים ש-אני שואל אותו."

באותו יום, כאשר הזכיר אייכמן כי גם תיאודור הרצל הגה בתוכנית מאראנסקאוי:

בין משקפיים למשקפיים מניצחה המצלמה את פניו של האובר-שטורמבאן-צ'ירד בדימוס